

unfla les galtes i bufa
llançant al vent forta i clara
una tocata solemne,
que no és lo «tirà-tirà»
de quan fa'ls bandos del pèix,
del vi, o de la terregada.
Al acabâ de tocâ,
llitg en veu ben entonada
lo «Bando, de los fastejos
que aquesta Ciudad prepara
en honor de su Patrona».
Regularment sempre acaba
demanant «al vecindario
que engalane las fachadas,
que se pongan colgaduras
y se enciendan luminarias...
de orden del Señor Alcalde».
Esta és la fórmula usada.
—¿L'has entés lo bando, Pepa?—
sents que una pregunta a l'atra.
—M'apareix que sí.

—¿Qu'ha dit?
—«Que si cuelgan lumenarias
al orde del sinyó Alcalde
qu'és lluxquen las fatxandas,
que s'ancienda el vecindario,
que a la Seu faràn regatas
i a la profesión novillos
i a la novena cucanyas;
qu'és faràn cuegos fanales
i fiesta a la valenciana,
qu'és darà un premit en pel-les
a la més garrida barca,
als pobres los daràn «bonos»
i no sé quanta vianda...»
Lo Bando seguix avant,
la cucafera no para,
estira i arrunsa'l coll,
reganya les dents, badalla...
los nanos ja van cansats...
Es que'l Bando ja s'acava...

Les campanes que no callen;
les músiques, la dolçaïna,
les cucaferes, los nanos,
lo Jagant i la Jaganta;
les colles de forastès,
lo brincâ de la quitxalla,
lo riallê de les cares;
i aquell «no se qué» que llança
tot lo qué viu i respira,
diuen de manera clara
que'l «Dissapte de la Cinta»,
és vespra de gran diada:
i és que tota bona festa
comença per la vesprada.»

JOAN MOREIRA

(De l'obra «Del Folklore Tortosí»)

LA CUCAFERA

«¡Amaga't, Vicent, que te la cucafera!»

Es símbol de nostra història,
és un monument de glòria,
és tota Tortosa en pes;
jo no conservo memòria
de cosa que valgue mès.

Si dixant sa lludriguera
pel món emprengué carrera
d'un confí a un atre confí,
aon estés la cucafera
Tortosa estaria allí.

Mirem-la en veneració
com si fos nostre blassó,
lo més gran, lo més egregi.
¡Si no estimar-la en passió
quasi sembla un sacrilegi!

¡Cor meu que d'amor delira,
torna't, torna't una lira
com la d'Homero harmoniosa
i entona'l cant que s'inspira
en les glòries de Tortosa!

Lo dia que ella s'espluga
perque no hi vol cap arruga
en sa pell llustrosa i fina,
tot d'alegria belluga
a la terra tortosina.

No es l'afaram que té gana
i li fan fer tata i nana
davant de les professons;
és... la vella i fiel guardiana
de les nostres tradicions.

Encarnació d'ideals
nobles, sublims, immortals,
arreu aon va se fa rotgle
i és porque porta als quixals
tota la força d'un poble.

Ella dia i nit vigila
en ben oberta pupil·la
i sense moures un peu,
i al que entra i surt ¡cóm lo fila
a la porta de la Seu!

Los que encés tenim lo cor
en flamerades d'amor,
mire-mos en eixe exemple,
pos guarden diví tresor
les parets de nostre temple.

Així s'explica perquè
tan fréstega se la pinta
i és que al llançar-se al carrê
s'obri pas, que detràs ve
la Reliquia de la Cinta.

Feliç en acompanyar-la
i disposta a defensar-la
com un gos rabiós, a mossos,
tots natros per imitar-la
mos dixeríem fê a troços.

Dels xiquets terror i encant,
de Vicent Segura espant
i raó té si s'assusta
pos es lo que ell diu: —¿De quàn
la cucafera és de fusta?

De cércols i xarpellera,
ets, gloriosa cucafera,
no una falla de vestigles:
ets com la nostra senyera
que veu rodolar los sigles.

I per esta condició
ningú pot negar-te, no,
lo que vals i representes:
nostre invencible braó
en les empreses valentes.

Ets la Tortosa aferrada
a la dolçor no igualada
de ta llengua maternal;
ets la Tortosa sagrada
pel seu Cíngol celestial.

Ets Tortosa victoriosa
en lo siti del francès;
ets la ciutat més famosa
pos qui diu tan sols Tortosa
diu del món lo que val més.

Bres de santes llibertats
ets faro de clares llums
que arriben a totes parts
i que mos fan admirats
pel «Llibre de les Costums».

Cucafera, cucafera,
ets la Tortosa gresquera
de les festes dels carrers,
quan en «peu de guerra» espera
que toquen los dolçainers.

Quan, sobre tot en anyades
de plena collita d'oli,
les pagesetes preades,
iman de nostres mirades,
van repartint lo panoli.

Quan se senten les campanes
com preludis i dianes
de nostra festa major,
i al llançar-se al vol ufanos
fan volar lo nostre cor.

Eixe cor del tortosí
qu'és fort com l'acer, més fi
i tan sols, per maravella,
se'l veu en plors esclafi
a l'entrà a la Reial Capella.

Cucafera idolatrada,
il·lusió bella i dorada
dels xiquets i les xiquetes
¡reb una forta abraçada
tu i les dos cucaferetes!

(De «Espurnes de la Llar», t. VI, de Ramon Vergés Pauli)